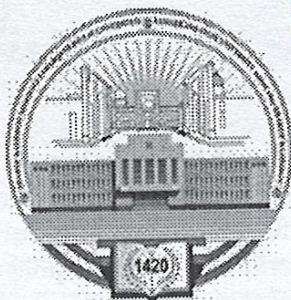

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVASIYALAR
VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI**

**Ro'yxatga olindi
№ BD-60230100-2.04**

27 10 2023y

«TASDIQLAYMAN»

Sh. Rashidov nomidagi

SamDU rektori:

R.I. Xalmuradov

« » 2023y

DINSHUNOSLIK

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soxa
Ta'lim sohasi:	120 000 - Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60540100- Matematika 60540200- Amaly matematika 60540300- Matematik injenering

Samarqand - 2023

Fan/modu l kod DIN-1204 DIN-1304	Oquv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modu l turi Majburiy fan	Ta'lim tili O'zbek		
1.	Fan nomi	Auditoria mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
	Dinshunoslik	48	72
II Fanning maqsadi (FM)			
2	talaba-yoshlar tafakkurida dinning mazmun-mohiyati, dunyoning diniy manzarasi, diniy va falsafiy qarashlarning o'zaro bog'liqligi, globallashuv va diniy jayronlari hamda zamonaviy diniy harakatlari, diniy aqidaparastlik, ekstremizm va terrorizmining davlat va jamoaviy xavfsizligaga salbiy ta'siri ni bilish va unga qarshi kurashishda nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat.		
		Jami:	120

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1 Fan tarbiyaga qaydagi mavzullar kitridi: Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Din ijtimoiy madaniyat hodisa sifatidagi ahamiyati. Din, dинshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudojo'ylik, diniy e'tiqod, aqida, ilohiyot tushunchalarining mohiyati. Dinning funksiyalari va ijtimoiy ahamiyati. Din dunyog'arash shakli va uning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri. Dinlarning tasnifi. Dinlar paydo bo'lishining geografik va xronologik tasnifi. Diniy e'tiqodlarning evolyutsiyasi: politeizm, monoteizm, monoetizm. Ibtidoiy e'tiqodlar, milliy dinlar, jahon dinlarining shakllanishi va o'ziga xos jihatlari. Diniy ta'limotlarda xudo va g'ayritabi'iy kuchlar haqidagi e'tiqodlar dinamikasi. Dinshunoslikning fan sifatida shakllanishi, predmeti, funksiyalari, kategoriyalari. Dinshunoslikning boshqa ijtimoiy fanlar bilan o'zaro aloqasi. Ijtimoiy muhit va diniy an'analarning shaxsning diniy e'tiqod va individual taraqqiyatiga ta'siri. Dindlarni tadqiq etish metodologiyasi: tipologik, qiyosiy, tarkibiy-funksional, genetik tahlil. Qiyosiy dinshunoslikning metodlari.
M2	Milliy dinlar. Yahudiylik dinining yuzaga kelisini. Tavorot yahudiylik dinining muqaddas kitobi, Yahudiylik ta'limoti, an'ana va ma'nosimlari. Markaziy Osiyoda yahudiylik. Hindudizm dinining mazmun mohiyati. Vedalar. Braxmanizm. Hinduylik ta'limoti va xudolar panteoni. Jayniylik. Sikkiylik ta'limoti va ma'nbalari. Konfutsiylik ta'limoti va uning Xitoy milliy diniga aylangan jarayonlari. Konfutsiylik ta'limotida ijtimoiy-xalqiy masalalar. Daochilik - falsafiy ta'limot. "Dao" tushunchasi tahlili. Simtoylik. Yapon xalqi an'analari. Kani kulti.
M3	Zardushitiylik dini. Zardushitiylik dinining vujudga kelishi. Zardushitiylik shakllangan tarixiy sharoit. Zardushitiylik ta'limoti. Ezgu fikr, ezgu so'z, ezgu amal tamoyili. Govrnard va shoh Yima. Zardushitiylikning teologik tizimi va diniy ma'nosimlari. Zardushitiylikda tabiatning ulug'lanishi. Zardushitiylikning diniy iyerarxiyasi. "Avesto" matnlari. Avestoning tarkibiy tuzilishi.
M4	Buddavitiylik dini. Buddavitiylik dinining paydo bo'lish tarixi, asosiy ta'limotlari, oqimlari va ma'nbalari. Kushonlar imperiyasida buddavitiylik dinining davlat dini darajasiga ko'tarilishi. An'anaviy buddavitiylik. Tripitakan va buddavitiylikning muqaddas ma'nbalari. O'rta asrlarda Dzon buddavitiylik ta'limoti. Chan buddizmining. Xitoyda rivojlanishi. Modern buddavitiylik. Global buddavitiylik. Hozirgi davrda buddavitiylikning

	Sobiq Sovet Ittifoqi davrida O'zbekistonda diniy qarashlarga munosabating asosiy jihatlari. BMTning 72 sessiyasida diniy bag'rikenglik haqidagi rezolyusiyani qabul qilish haqidagi taklifning ijtimoiy siyosiy ahamiyati, ahamiyati.
M10	Zamonaviy diniy harakatlar va sektalar. Islom va boshqa diniy aqidalar sinkretlashuvi natijasida shakllangan diniy ta'limotlar tarixi. Bahoiylik va qodiyoniylik xristianlik harakatlari. O'zbekistonda faoliyat kuzatilgan notariniy diniy jamoalar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining yo'nalishlari. Islom hamkorlik tashkiloti, Islom konferensiyasi tashkiloti, fan, ta'lim va madaniyat bo'yicha islom tashkiloti. Arab davlatlari ligasining maqsadi va faoliyatining yo'nalishlari. Islomiy banklar faoliyatining yo'nalishlari.
M11	Kiber makonda diniy e'tiqod targ'ibotining ijtimoiy xavfi. Kiber makon, kiber terrorizm, kiber zo'ravonlik (cyberbullying) tushunchalarining mohiyati. Internet saytlari va ijtimoiy tarmoqlarda diniy targ'ibot usullari. O'zbek tilida faoliyat yurituvchi ekstremistik jamoa va shaxslarning ijtimoiy hayotga salbiy ta'siri. Missionerlik va prozelitizmining siyosiy-ijtimoiy xavfi. Missionerlik va prozelitizm tushunchasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Xristian dini missionerligi va islom dini missionerligi. Xalqaro missionerlik tashkilotlari va ularning targ'ibot usullari. Missionerlik targ'ibotida uslub va vositalarning zamonaviylashuvi: kiber makonda mafkuraviy tahdidlar. Missionerlik va prozelitizmining ma'naviy barqarorlikka tahdidi hamda uni oldini olishning mexanizmlari.
M12	Diniy fundamentalizm, radikalizm va terrorizmining tarixi va yo'nalishlari Diniy fundamentalizmining tarixi va rivojlanish bosqichlari. Radikalizmining paydo bo'lishi sabablari va oqibatlari. Diniy radikalizmining shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Diniy aqidaparasitlik (fanatizm), ekstremizm paydo bo'lishining ijtimoiy-tarixiy zaminlari va rivojlanishi. Markaziy Osiyo mintaqasida faoliyat kuzatilgan diniy ekstremistik harakatlarning maqsadlari. Sog'lom va ma'rifiy mazmunga ega bo'lgan sof islomiy tushunchalarning g'arazi maqsadlarda talqin etilishining oqibatlari. Terrorizmining mohiyati va uning shakllari. Diniy shiorlar ostidagi terrorizm amaliyotining oqibatlari. Xalqaro terrorizmining mohiyati. Al-Qoida, ixtamul musulmin, islom tashkilotlari va musulmon ulamolari tomonidan berilgan raddiyalar. Xalqaro tashkilotlarning terrorizmga qarshi kurashi. Global terrorizmga qarshi global hamkorlikning yo'nalishlari: BMTning global antiterror strategiyasining asosiy yo'nalishlari: terrorizmining tarqalishi uchun qulay sharoitlarni bartaraf etishga qaratilgan chora-tadbirlar. Duyoviy bilimlar va diniy e'tiqod birligiga erishishning ahamiyati. Yangi O'zbekistonda dunyoviy va diniy ta'lim-tarbiyaga munosabat, diniy ta'limning yo'nalishlari. Yangi O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida diniy ta'limni tashkil etishning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati. O'z o'zini boshqarish organlarida (mahalla) diniy ta'lim va tarbiyani tashkil etishning ahamiyati. Diniy ta'limning g'oyalari va usullari. Ibodat va diniy marosimlarning shaxs komolotiga ta'siri. Duoning inson ongiga ta'siri va duolar orqali siyosiy tilning shaxs dunyogarahiga ta'siri. Insonning axloq, axloqiy qadriyatlar va meyorlar dialektikasi. Iymon va e'tiqodning shakllanishiga ijtimoiy muhitning ta'siri. Diniy poklanish - katarsisning ijtimoiy psixologik mohiyati.
S1	III. Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'uloti
S2	Dinshunoslik fanining predmeti va funksiyalari.
S3	Dinshunoslik metodologiyasi va dinlarning tasnifi
	Din psixologiyasi ijtimoiy ahamiyati

S6	Islom tafakkuri va madaniyatining shakllanish bosqichlari.
S7	Qur'on, hadis, fiqh, aqida ilmlarining shakllanish tarixi
S8	Islom huquqi va manbalari
S9	Tasavvuf va hozirgi zamon
S10	O'zbekistonda diniy tashkilotlar va konfessiyalar faoliyati dinamikasi
S11	Missionerlik va prozelitizmining diniy e'tiqodni tanlashga salbiy ta'siri.
S12	Diniy plyuralizm, diniy tolerantlik, bag'rikenglikning jamiyat hayotidagi o'rni

Mustaqil ta'limni bajarish bo'yicha talablar:

“Dinshunoslik” fani bo'yicha mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular va mustaqil ishlarining kalendar tematik rejasini (72)

№	Mavzu nomi	Axborot manbai
1.	Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudjo'ylik, diniy e'tiqod, aqida, ilohiyot tushunchalarining mohiyati.	[A 1.1.] - 6-28 betlar [A 2.2.] - 7-28 betlar
2.	Dinshunoslikning fan sifatida shakllanishi, predmeti, funksiyalari, kategoriyalari.	[A 1.1.] - 39-40 betlar [A 2.5.] - 24-50 betlar
3.	Dinlarni tadqiq etish metodologiyasi: tipologik, qiyosiy, tarkibiy-funksional, genetik tahlil. Qiyosiy dinshunoslikning metodlari.	[A 1.1.] - 43-55 betlar [A 4.7.] - 5-17 betlar
4.	Yahudiylk ta'limoti, an'ana va marosimlari.	[A 1.2.] - 136-146 betlar [A 1.18.] - 304-332 betlar
5.	Konfutsiylik ta'limotida ijtimoiy-axloqiy masalalar.	[A 4.4.] - 17-25 betlar [Q 5.5.] - 147-155 betlar
6.	Zardushiylikning teologik tizimi va diniy marosimlari.	[A 1.1.] - 261-276 betlar
7.	Zardushiylikda tabiatning ulug'lanishi	[A 1.2.] - 146-169 betlar
8.	Buddaviylik dinining paydo bo'lish tarixi, asosiy ta'limotlari, oqimlari va manbalari.	[A 1.1.] - 165-188 betlar [Q 2.4.] - 322-327 betlar
9.	Hanaifiy mazhabi rivojida Markaziy Osiyo faqihlarining roli va hisssasi.	[A 1.2.] - 188-202 betlar [A 1.1.] - 436-441 betlar
10.	Tasavvuf tushunchasi va uning mohiyati. Tasavvufning kelib chiqishi, mazmuni va rivoji	[A 1.1.] - 280-292 betlar [Q 2.6.] - 31-53 betlar
11.	Vijdon va e'tiqod e'tikoligining ta'rif.	[A 1.2.] - 188-202 betlar [Q 2.4.] - 322-327 betlar
12.	Konfessiya tushunchasining mohiyati va O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy konfessiyalarning tasnifi.	[A 1.2.] - 188-202 betlar [A 1.1.] - 436-441 betlar
13.	Islom dinining paydo bo'lishidagi ijtimoiy-siyosiy va madaniy sharoitlar	[A 1.1.] - 280-292 betlar [A 1.2.] - 266-292 betlar
14.	Moyarounaharda islom dinining tarqalishi va matrasa ta'limi shakllanishining ijtimoiy madaniy hayotga ta'siri.	[Q 2.6.] - 31-53 betlar [A 1.2.] - 321-339 betlar

15	Esxatologiyaniing mohiyati: qiyomat va oxirat dunyosi	[A 1.1.] - 165-188 betlar [Q 2.4.] - 322-327 betlar
16	O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurash tajribasi. O'zbekiston yoshlarining diniy manbalardagi axloqiy tarbiyaga oid g'oyalarni o'rganishning ahamiyati.	[A 2.2.] - 252-262 betlar [A 1.2.] - 266-292 betlar
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: Mazkur fan orqali talaba dunyo haqidagi eng qadimgi va zamonaviy falsafiy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatini to'g'ri tashkil etish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga dahlidorlik tuyg'usini shakllantirish, ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish. Qadimgi, O'rta asrlar va Yangi davr G'arb falsafasining asosiy g'oyalari, Sharq falsafasining jamiyat taraqqiyotidagi roli, G'arb falsafasi oqimlarining falsafiy mazmun-mohiyatini, G'arb renessansining mohiyati, uning shakllanishiga o'rta asr Sharq ilmi-fani va falsafasining ta'sirini, Yangi va eng yangi davr G'arb falsafasining muhim xususiyatlari bo'yicha <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> , yangi ontologiyaniing yo'nalishlari, gen ontologiyasi, biointologiya, tibbiyot ontologiyasining ijtimoiy ahamiyatini, fizik va falsafiy ontologiyaniing o'zaro aloqasi va farqlarini, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish, tabiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ijtimoiy ekologiya, ekologik ta'lim va tarbiya <i>haqida bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;	
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: ma'ruzalari; interfaol keys-stadiilar; "Aqliy hujum" metodi; "I-jadval", "Venna" tahlil metodi va boshqa interfaol metodlar	
5.	VII. Kreditni olish uchun talabalar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va mustaqil ta'lim nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish.	

Asosiy adabiyotlar	
A1.	J.Ya.Yaxshilikov, N.E.Muhammadiyev. Falsafa: Darslik. - Samarqand, 2021. - 712.
A2.	Din falsafasi. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2011.
A3.	Raximjanov D., Ernazarov O. Dinshunoslikka kirish. O'quv qo'llanma. - T.: «O'zbekiston faylasufiari milliy jamiyati» nashriyoti, 2018. - 304 b.
A4.	A.Mo'minov, H.Yo'ldoshev, D.Rahimjonov, M.Komilov, A.Abdusattorov, A.Oripov. Dinshunoslik. Darslik. Toshkent, 2004.
Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar	
Q1.	Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2017 yil.
Q2.	Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2018 yil.

Q3.	Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2019 yil.
Q4.	G'oyibnazarov Sh. Islom terrorizmga qarshi. - Toshkent: "O'zbekiston" NMU, 2021.
Q5.	A.Azami. Vvedenie v xadisovedenie. Kazan: 2011
Q6.	A.Firat. Tanlangan asarlar - Toshkent: Ma'naviyat, 2010 - 301 b
Q7.	Abu Xomid G'azzoliy. Kimi saodat//Ikki dume saodatiga eltuvchi bilim. - Samarqand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019
Q8.	Islomov Z., Haydarov I. Xristianlik: ibodatxona, ibodat va marosimlari. - Toshkent: Qadqus nashriyoti, 2020.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat "Falsafa va milliy g'oya" kafedrası professori A.R.Samadov tomonidan tuzilgan "Dinshunoslik" fani dasturiga

TAQRIZ

Ushbu "Dinshunoslik" fani dasturi talabalarda jahon dinlarining tamadduni, rivojlanishi, tarixi, falsafasi, xalqlar ijtimoiy va manaviy hayotida tugan o'rinli bo'yicha ilmiy dunyog'arashni shakllantirish, shuningdek, dasturda dunyo dinlari tarixi tushunchasi, predmeti va vazifalari, tamoyillari, va manbalari kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

Xususan fan dasturida dinshunoslik fanini o'qitishdan maqsad va vazifalari deb talaba-yoshlar tafakkurida dinning mazmun-mohiyati, dunyoning diniy manzarasi, diniy va falsafiy qarashlarning o'zaro bog'liqligi, globallashuv va jayonlari hamda zamonaviy diniy harakatlari, diniy aqidaparaslik, ekstremizm va terrorizming davlat va jamiyat xavfsizligiga salbiy ta'sirini bilish va unga qarshi kurashishda nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat deb belgilangan.

Dasturda "Dinshunoslik" fani yo'nalishi xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shu bilan birga mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan. Dastur fanning mazmunini, talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talabalar, bo'lajak malakali kadrlarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan.

Ushbu fan dasturi mazmunini va tuzilishi jihatidan OTM o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni barcha ta'lim yo'nalishlari talabalar uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

Sharof Rashidov nomidagi SamDU
Falsafa va milliy g'oya kafedrası dotsenti

L.N.Djurayev

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasida o'qitiladigan "Dinshunoslik" fanidan tuzilgan fan dasturiga

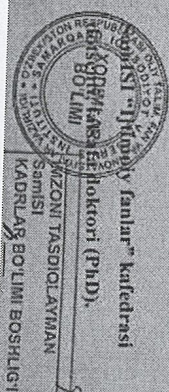
TAQRIZ

"Dinshunoslik" fani talabalarda jahon dinlarining tamadduni, rivojlanishi, tarixi, falsafasi, xalqlar ijtimoiy va manaviy hayotida tugan o'rinli bo'yicha ilmiy dunyog'arashni shakllantirish, shuningdek, dasturda dunyo dinlari tarixi tushunchasi, predmeti va vazifalari, tamoyillari, va manbalari kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

Xususan o'quv fanning maqsad va vazifalarini belgilab berish, o'quv dasturining muhim belgisidir. Chunki aynan shu narsa yaratiladigan o'quv dasturiga muallifga muayyan nuqai nazarni talash, o'qituvchiga esa pedagogik me'ljalini to'g'ri belgilash imkonini beradi. Ta'limning o'quv dasturi tomonidan belgilangan mazmunni darslik, o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qur'ol va metodik tavsiyalarida to'la namoyon bo'ladi.

Dasturda "Dinshunoslik" fani yo'nalishi xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shu bilan birga mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan. Dastur fanning mazmunini, talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talabalar, bo'lajak malakali kadrlarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan.

Shularni hisobga olgan holda, ushbu o'quv dasturi mazmunini va tuzilishi jihatidan o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni tegishli ta'lim yo'nalishlari talabalar uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

SamDU
Falsafa va milliy g'oya kafedrası

SamDU
Falsafa va milliy g'oya kafedrası

S.M.Ro'zimurodov

Falsafa va milliy g'oya
kafedra mudiri

Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar
fakulteti dekani

SamDU o'quv ishlari
bo'yicha 1-prorektor

Mutaxassislik fanlari bo'yicha fan asosiy sohaslarini xorij tajribasini o'rganish holda
transformatsiya qilish bo'yicha ishchi gurahi

dots. A.R.Samador

dots. A.Q.Aymatov

prof. A.Soleev

Rais:

A'zo:

"Kelishilgan"

SamDU o'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:
Sh.A.Murano

_____ 2023 yil

09/13